

କୁଳାଳମ୍ବନ୍ଧୁ

ს უ დ ა თ ი გ ი ა ნ ი ა რ ა მ ა ტ ე ბ ა

ՀԱՅՈՒԹԵ Նո 211

დამატების № 38

კვირა, 15 ოქტომბერ 1915 წ.

აკაპის დასაფლავება.—ერთგვის მოედანები.

ՅՈՒՆ ՅՈՒՅԱՅԻՆ...

ვიცი მოვკვდები როცა იქნება,
მეც მესტუმრება ერთ დროს სიკვდილი....
კუბოთ მდებარეს რა რიგ მექნება
სახე დამჭერარი და ფერ მიხდილი!
სამარადისოთ დახუჭვილ თვალებს
ბარს მოველება არშია ლურჯი,
წინ ვესვენები თბა გაშლილ ქალებს
გვამი უძრავი, უსულო, მუნჯი....
კუბოს ასწევენ და წამილებენ,
ჩამასვენებენ ბნელსა მღვიმესა,
სამარეს მიწით ამომიგსებენ,
ზედ დამადებენ ლოდისა მძიმესა.
საფლავზე წვიმა დამედინება,
ოუ დამეფრქვევა მზისა სხივები

ჩემთვის სრულიად ერთი იქნება—
ვერას გავიგებ, ვერას მიეხვდები...
გავა დრო-უამი, გავლიან წლები.
მშეგრ მატლების მიმსხვერპლებს მადა,
დარჩება ჩემგან გამხმარი ძლები,
და ბოლოს ისიც იქცევა მტვრადა...
მარადისობა მკერდს ჩამიკონებს,
არარაობის დამფარავს ფარდა;
ვინდა მასხენებს, ვინ მომიგონებს?..
იყო... არიყო... ვინ?.. როდის?.. სარა?..

ქ. 3.8

„სახალხო ფუნდი“-ს თანამშრომელი ავქსენტი აბესაძე პოლონელ მემამულეთა შპ. მიხეილის ლაზარეთში. შუაში ჯის საუკეთესო ქირურგი ვარშავისა ვ. მ. ღობ-როვოლის.

ვერცხლით სემული

(შემოვევი *)

6.

თუმცა მაგდენი რამ შენახვა არა ჰქონდა ქალს თავის მამის ხელმოკლე ოჯახში, არც არაფერ ნებისმიერი იყო იქ, მაგრამ მაინც კანში არ ეტეოდა. კუბატივით ჩაკვრივებულყო, ლოყები თეთრწილად უღვივოდა; ალისფერ ღამის კდებამოსილიდ აშუქებდნენ სხივისნი თვალები მოსიყვარულე ქალწულისა. გაჯავრება მაინც სრულებით არ ეხერხებოდა ქალს, არც იცოდა; დაყვავება და ალერის იყო მისი სუნთქვა და მისი ბანების მისწრაფება. თითონ ხომ არ იცოდა ჯავრობა, გაჯავრებული ადამიანიც ისე ენანებოდა, როგორც ავალდყოფი, და ამშეიდებდა მას, უალერსებდა, როგორც უეცარი რამ სენით შეპყრობილს სნეულს. მეტადრე ბალლები უყვარდა ძალიან. ბაგშებსაც ძლიერ უხაროდათ მისი ნახვა და მასთან ყოფნა.

— აი, მარინეჯან, ე ბალლი ამიტყდა და არ იქნა, ველარ და ვაჩუქმე.

— მეც გავიგონე, ქალო, მაგის ტირილი და შემეცოდა, წამოველი.

— რად სტირი, ქაჯან! აბა ჩემთან მოდი, მიეხმატებილა ბავშვი მარინე.

პატარამ შეპხედა ქალს თვალებში და დაუშუნარდა გაჯავრებული გული, მუშტებით მოიწმიდა ცრემლები დი თაოები გაუშოდა ქალს. მარინემ გაუშმიდა ბავშვს სახე, გაულიმა, აკოცა. მტირალშა მხოლოდ მას გაანდო მიზეზი თავის მწეხარებისა.

— სწორედ ანგელოსია ე ჩენი მარინე! აკი ყველას უყვარს კიდეც, მთელი სოფელი მაგის კარგ ქალობას ამბობს, მიუბრუნდა სკიმონა თავის ცოლს თეკლეს, როდესაც ბავშვი მარინეს ეტიტებოდა.

თეკლე მნათეს ცოლი იყო, მთავრიაანთ მეზობეური. მარინეს რომ თმაზე ღვრინჭილები ება, ეს თეკლემ შეაბა, თმას თვალი არ ეცესო.

— ცოდვაა, ქალოჯან, რომ ამ აბრეშუმის შულოებივით გადაგრეხილ ნაწნავებს თვალი ჰქრას ვინმე და ძირს დასცეს, ეტყოდა ხოლმე თეკლე, როდესაც თავისა ჰბანდა ქალს და მთელი საათი უნდებოდა თმის ჩამოგებას.

*) იხ. სურათებიანი დამატება № 36.

ძეირფასი რამ თვალი იყო მარინე, ჯავარ სრული, ბუნებრივი სეკეთით და მშვენებით საცე. ოსტატის ხელი კი არ მიჰყარებოდა მას, რომ ხელოვნურად დამუშავებინა თვალი იგი პატიოსანი. ეჭიქნება ვერც კი რამე მოეგნო ქალის პიროვნებას, თუ ხელოსანს დაეკუთხ-დაეთალა ის, როგორც ათასი სხვა; იქნება მას სანდომი თვისებურობა ჩამოეძარცვა მისთვის და შეექმნა იგი სხვებთან ერთგვარი, სხვათა მზგასი, ისევე ჩამოყალიბებული, როგორც ათასი სხვა. სხვადასხვანაირ ბუნებით და ნიჭით შემკულ ადამიანს აღზრდაც სხვადასხვანაირი უნდა, თვისებური; ჩვენ კი ერთს დარიჯაგში ვატარებთ ყველას, ვისწრაფით ერთისა და იმავე სახის პიროვნობა ჩამოვჭმნათ ფერად-ფერად არსების და მოწოდების ადამიანიშვილთაგან. მე რამ ვყუყურებდი მარინეს, ვფიქრობდი.

— თვალის ჩინის მექონი კაცი უნდა და გულმიერი, რომ სწორედ ესეთი მოიწონოს ეს ქალიშვილი, როგორც არის, და ხელი მოჰკიდოს. ვინც უნდა იყოს ამის წამყვანი, განხორციელებულ ბედნიერებას შეეყრება ის, ოლონდ კი შეიგნოს, რა საუჯეა ეს, როგორც უებრო შვილი შეულახავის ბუნებისა, აღსავს ხელთუქმნელ მშვენიერებითა.

არც ძალიან საჭიროდ მიმაჩნდა მარინესათვის ნაყოფი იმ ხისა, გულუბრყვილობის ნათელს რომ ჩამოაცლის ქმნილებას და თვალს აუხვევს კეთილისა და ბოროტის დასანახავად: მისი ბუნება ისეც ყოველისავე კეთილისკენ მიიქცევდა მის ნებისყოფას და განარინებდა ყოველისაგან ბიჭისა და ბოროტისა. იმისი უნარი კი უნდა ჰქონდა მარინეს წამყვანს, რომ განერჩინენა სიმშვერივე ხელთუქმნელი და სიმშვერივე შეთხბილი, ძალასძალად ჩანერგილ-ჩაბეჭდილი პიროვნობაში.

უკვე მოწიფულიყო ქალი და ხორცთა ლელვას გაელვინა მასში. თავისითავად მიიღო აბრეშუმიდა მისი აბრეშუმი ვაუკაცისაკენ, ტოლს ეძებდა და იგი შეუგნებლად. საღსა და ძალთა სიმრავლით საცე გვაშიში გაებრძოლა სექესობრივ მისწრაფებას და უნებლით მიეზიდებოდა ქალს საყოველთაო მძლავრ დასკენისაკენ: თვისი აბრეშუმი განმეორებისაკენ სხვასთან შეერთებით. გარნა ეს მისი ლტოლვილება არ იყო მხოლოდ ხორციელი: მისი სულიც ეძებდა ცალს ტოლს შესაფერს და ამ სურვილში ქალს ცხადად დაისხენა ერთი მოთხოვნილება, რომელსაც ვერ შეელეოდა ის: ამ ქალწულის ოცნებაც გარს ეხვევოდა კეთილთა მიერ შემკულ ვაუკაცს, საჭიბუკო თვისებებით აღსავს, ხოლო უპირველესი თვისება იმ საოცნებო არსებისა იყო საოცნიანი და მოსიყვარულე ხასიათი.

შტაბს.-კაპ. მიხეილ ინდუსტრიული (მოკლული)

თავ. მიხეილ ხერხეულიძე
(მოკლულია)

პორტუ. ოსებ მარკოზაშვილი
(ჭრილობებისაგან გარდაიცვალა)

ପେନ୍ଦପରାବ. ୧. ଯେହୁଲିଂଗ
(ଶାକରିଲିଂଗ)

კაპიტ. ხარლამპი გოგიაშვილი
(მოკლულია)

— ახ, ნეტავი ისეთი ვაჟუაცი შემხვდეს, რომ ბოროტი არ გა-
მოდგეს და შეუვარდდე! ოლონდ კი შემითვისოს, ოლონდ შემიტქბოს
და რაც უნდა ღარიბი იყოს და უქონელი, მაინც თავს შემოვევლე-
ლები და დაუტქბობ ყოფას. მაღალ ხმას კი ნუ გამავინებს ოჯახში,
შეტეულ ძხილს და ვერ შეარყევს ჩემს სიამოვნებას ვერც ძლიერი
გასაჭირი. თავს ვანაცვალებ! რად მინდა, რა სამაწედ-ლა მინდა ეს
ჩემი თეორი ხორცი ან მთლად ჩემი თავი, თუ საყვარელს არ ვათა-
ყვანებ მას?

და ეს მომავალი საყვარელი მეულე ქალს არა ჰყანდა წარმოდგენილი არც მდიდარ კაცად, არც დიდებულ ვანმე პიროვნობად არც დიდად განათლებულად თუ მეცნიერად; იგი უბრალო აღამიანი იყო, ცხოვრების უღელში სსვებთან თანაბრად ჩართულ-ჩაბმული, მხოლოდ მოსიყვარულე და გულრბილი. დანარჩენ სიკეთეს ღმერთი მისცემთ მათ ყოვლადმოწყალე; იგი სახიერი მიითვლის მათს სათნოებას და აკურთხებს მათს კავშირს ციონგამზ. აკი მამა ეტყვის ხოლმე ქალს.

— სიყვარული ღვთის სახესა სოფესანტის ქვეყანაზე, კეთილს ამ რავლებს და ნათელს ამ ტანჯვა მრავალ წყვლად საწუთოში; მო სიყვარულენი არიან მღვთის ნამდვილნი შეიძლი; სიყვარული ჰგიე მარადის, სხვა უოპორი ამავ და მსწრათო წარმავალი!

შეტის-შეტს რასმე დიდებას ვერც მოითხოვდა ქალი ცხოვრებისაგან: არ იცნობდა ბატონიაურს და გაბრწყინვალებულს ყოფა როცა კაცნი ღმერთებივით ატარებდნ დროს ფუფუნებაში; მისი ოცნება ტრიალებდა იმ ფარგლებში, სადაც გაზრდილიყო ქალი და რა ენახა, მხოლოდ მის ნატვრაში უფრო გაფართოვებულიყო ნანახი და შეტის სიკეთით შემსილიყო. ქალის მამამ იცოდა მისი სურვილებით თუ მისწრაფება და ამისთვის იყო წყნარად და იმედიანად: ის დარწმუნებული იყო, რომ აისითანა ლამაზ ქალს, ჯამსაღს და მოყვარულს, ახლოვე ამოუჩნდებოდა საფერი საქმრო და მამის სახლიდან მაღლე გადავიდოდა თავის საკუთარს ოჯახში ახალი ბუდის მოსაწყობად. ჯერ მაინც დრო არ მოსჭარდებოდა ქალწულს: სულ ჩვიდმეტი წლისა ძლიერს იყო.

7

მარიამობა იყო შეორე დღეს, იმ ეკლესიის დღეობა, სადაც
მარინეს მამა მსახურებდა. მთავრიანთ სახლშიც ცოტა რამ სამზადი
სი ჰქონდათ. წვეულობას კი არ აპირობდნენ, მაგრამ შეიძლებოდა
კინებ სტუმარი მისვლოდათ, ნათესავი თუ ნაცნობი, და დახვედრ
უნდოდა. მარინე დიასახლისობდა, სახვალით თვედარიგს იჭერდა
უკლეც გვერდზედა ჰყავნდა მას და ეხმარებოდა.

— იცით, ქალებო, ხვალ იოთამე მღვდელიც გაღმოვა დღე-
სასწაულზე; თავისი ძმისწულიც თან ეყოლება, იაკობ მღვდლის შვი-
ლი ტიმოთე. უნახავად არ დაგვტოვებენ: მე და საწყალი იაკობ
მღვდელი მეგობრები ვყიავით; აკი ამ სამი წლის წინადაცა გვნახა,
ტიმოთემ, საზაფხულოდ რომ მოვიდა.

- განა იყობ მღვდლის ვაჟი სოფელშია? შეეკითხა თეკლე.
- ჩამოსულა. სამსახურისთვის თავი დაუნებებია და გამოე-სეირნა.

- რად დანებებდა ქა სამსახურს თავს?
- განუზიარებას მღვდლად იკუროთხოს და ეკლესიასვე ემსახუროს, როგორც მისი მამა-პაპა.
- მისცემენ კი მღვდლობას ევრე ახალგაზრდას, ჯერ ოცდა ასეთი წლისა დამატე 15-ის?

— სიხარულითაც გისცემენ მღვდლობას: კაცმა სწავლა დაამ-
თავრა და ისიც წარჩინებულად, თურმე რუსეთშიაც კი უპირობდნენ
გაგზავნას.

- მაშ ძალიან განათლებული იქნება.
- მშენებირად არის განათლებული. განა აღვილია სწავლის დასრულება და ისიც საუკეთესო ხარისხით; ასში ათი ვერ ათავებს ეგრე. ამ ჩვენ მხარეში მარტო იოთამეა სწავლა დამთავრებული და არ მოათავოთხოვთავა ჰყავთ დათვირთილი.

— მაშ შეიძლება იმასაც მისცენ მღვდელთ-უხუცესობა, გაეხ-
მაურა ქალი მამას.
— მისცემენ მაშ რას იზამენ! ჩვენი იოთამე უკვე ხანშია შე-
სული და მღვდელთ-მოძღვრობა უფრო შევსვენის მას; ამორჩევის
დრო რომ მოვა, სწორედ ესე ვიზამთ: იოთამეს მღვდელთ-მოძღვრად
ავირჩევთ, ტიმოთეს კი მის ადგილზე დავაყენებთ, სოჭვა მთავარმა
და განაგრძო.

— ჰო და აბა დაასუფთავეთ სახლი, სარისტიანად დაპხვდით
მომსვლელს თუ წამსვლელს.

— აი ტიმოთესავით საქმრო უნდა ამოუჩინდეს შენისთანა
ანგელოზ ქალს, რომ მაღლი იყოს. მერე რა მშენიერი ახალგაზრ-
და! ერთ ვაჟკაცადა პლირს მისი ხუჭუჭი თმა, სოქვა თეკლემ, მთა-
ვარი რომ წავიდა.

და სიამოვნებით შეხედა გოგონას, რომელიც მუშაობაში შე-
უინჯლილებულიყო და ერთიორად დამშვენებულიყო ლალად გადაშ-
ლილ ყაყაჩოსაგით. ქალმა მორცხვად დაპხარა წამწამი და ხმა არ
გასცა თეკლეს.

მოგზაური თადეუშ-როსტკოვსკი.

ლის ამშები და სწავლის სიძნელე, მა უამობდა ხოლმე იქაურ ტანჯვა-გაჭირებას და იქიდან იცის. დასწავლილის შეგნება უცხო ენაზე და მისი წარმოთქმა, ყოველდღე ახალ-ახალი გაკვეთილების დაზეპირება; წერა შეუცდომლად; სამუშაოდ მოუწყობელი ბინა და გაჭირებით ცხოვრება; ითასი სხვა დაბრკოლება და სისასტიკე. მისმა მამ აკი ვერ შესძლო ბოლო გაედევნებინა, თუმცა წიგნს თავს აკლავდა და არც უნიჭო იყო. ტამოთეს კი მთლად გაუთავებია სწავლა, ბოლომდის გასულა გამარჯვებული. სულ ოცდა ექვსი წლის ჭაბუკი და ხალხის მოძღვარი, იქნება, თვით მოძღვართ-უხუცესიც! სწორედ კარგი ახალგაზრდა და პატივსადები. მეულლეც შესაფერი უნდა ისეთს ჰაბუქს, მასსავით შეგნებული და განათლებული, თორემ აბა უვიცი ქალი რას გამოადგება მას? ერთმანეთისას ვერას გაიგებენ და ვერ შეითვისებენ ერთმანეთს, ვერც შეეტებობიან. ვინ მალირებს იმისთანა ბედს! რად მიყადრებს. თავს კი შევსწირობიდი, თუ იმისთან კაცს შევვარებოდი, დავდნებოდი მის წინ, როგორც თეთრი რამ ცვილი წმ. გიორგის წინაშე!

კალი რომ სთქვა, კელაპტარივით დავდნებოდიო ტიმოთეს წინაშე, თავის გულს ჩახედა და გაუკვირდა: იმ ვაჟის სხენებაზე გული არა გრძნობდა არავითარ ნეტარებას, გაჩუმებულიყო იყი, სრულებითაც არა სხვერდა სამოდა. ჩაეკითხა ძექს. ჯერ სდუმდა კოკობი, შემდეგ მორცხვად ჩასჩურჩულა ქალს.

— ვაი თუ იმ ვაჟმა გული არ დამიხვით, არ დამიყვავოს, საალერსოდ არ მომექმატებილოს, არც შემიყვაროს, ხომ ჩავჭრები უსიყვარულოდ, ვერ გადვითურჩენები, ვერც კი ვიცხოვრებ!

ქალი დაალონა ძექს ნათქვამმა. მარინეს გათხვების საქმე მის მამაზე იყო მინდობილი და ნათესავებზე; იგი უბრალოდ გაზრდილი იყო, გამოუსველელი და მათ ჩეხვას უნდა დაპყოლიყო მორჩილად; დარწმუნებული იყო, რომ ცუდს არ მოინდომებდნენ მისთვის. მაგრამ თანაც ნატრობდა ქალი, რომ მათი არჩეული კაცი სწორედ ის ყოფილიყო, რომელსაც მისი ჩეილი გული მოელოდდა, რომ მთლად მიენდო მისთვის თავის საწყალი თავი. განა ხუმრობაა მთელი სიცოცხლის გატარება იმისთანა აღამინთან, რომელიც გულგრილად არის შენზე. მაშინ ხომ სიცოცხლე ზამთარს დაეგვანება მყინვარს, ბერლს, უიმედოს, რომლის ბოლოშიაც კი არ მოსჩანს თბილი გაზაფხული აყვავებული. ამისთანა ძნელი მომავალი ჰკუმ-შავდა ქალწულის მოსიყვარულე გულს და აკნენებდა.

— ნეტა რად მითხრა მამამ იგავით, ან რას ამრობის უკულესი სანდროსავით საქმროვო? ტყუილად განმიტაცა მასზე უცნებაში ვინ მე, სოფლური გაზრდილი ლარიბი გოგო, და ვინ ხუჭუჭა ტიმოთე, მოხდენილი ჭაბუკი და განათლებული? ეს, მამა ნატრობს, ხოლო კეთილმა თეკლებ იმისთვისა სთქვა, რომ ეამებინა ჩემთვის, სთქვა ქალმა და სარკეში ჩაიხედა, თმა რომ ჩამოშლოდა თეთრს შუბლზე, ის გაისწორა.

— ნასწავლი რომ ვიყო, რა უავდა: გვირგვინ ქვეშ მეც დაუმშვენებდა მას გვერდს, არც თუ ისე დუხტირი გამოვჩნდებოდი მის გვერდით. თუ განათლებული ვიყო, იმისთვისაც კი აღარ შედგებოდა. ყმაწვილი უკან, რომ ლარიბი ვარ და უმზითვო. მაგრამ არა: გამიგონია, მდიდარ ქალს ეძებსო, დიდ მზითვიანს, სთქვა ქალმა და გამოტრიალდა, გარნა შესდგა კარის ბჭეში.

— ქა, მართლა რომ მოვიდეს ჩვენსა და ლაპარაკი დამიწყოს, ნეტა თუ რაზე უნდა ვესაუბრო მე საწყალი? სახლის საქმისა და სოფლის ავგარგის მეტი ხომ არა გამეგება რა, გაიფიქრა ქალმა და სირცხვილის ალმა პრიალით აპკრა ლოყებზე.

მეორე დღეს, წირვათ უკან, შევიდა მთავრიანთ ეზოში ტიტე დიაკვანი და შესძახა.

— ქალი, მარინე! მლვდელმა შემოგითვალა, სადილად ჩემთან მოდიო. მამა შენი იქ არის და იმანაც დამაბარა, წამოვიდესო.

ქალი არ მოელდა დაპატიუებას და შეკრთა, პასუხი შეუგვიანა დიაკვანის; ის კი ეჩქორებოდა და აღარ აცალა.

— ახლა ნულარ კი დაიწყებ ყოყმანსა და ნაზობას; ჩქარა წამოდი; ლოდინს ხომ არ დაგიწყებენ; მოძღვართ-უხუცესი ბრძანდება იქ.

— კიდევ ვინა ჰყავთ სტუმრად? შეიკითხა თეკლე.

— ჩენი თავადები არიან, იკომ მლვდლის შეილია, აი სტუდენტი რომ არის, და ვინ იცის, კიდევ რამდენი ხალხია.

— წაუსვლელობა არ შეიძლება, შეილო. აბა მარჯვედ მოირთვმოიქმაზე და მე თითონ მიგაცილებ იქამდის. ის კაბა ჩაიცვი, ჩალის ფერი: უფრო კარგად გადგა და გიხდება კიდეც, უთხრა თეკლემ.

დროზედ არ დაპატიუეს მარინე და ცოტა შეუგვიანდა მისვლაზე დამსხდარივენ სადილად. სუფრა ეზოში გაემანდათ, ხეებ ქვეშ. ქალები ერთ მხარეს ჩამწერივებულიყვნენ. დიდი სტუმრეულობა მოსჩანდა. ხალხს ნაჩვევი არ იყო მარინე და აიბა, თვალი აერია. ქალების მხარეს დაიწია, უნდოდა მალე ჩარეულიყო მათში და მათს კალთას შეცვარებიყო, მაგრამ გაიგონა მამის ხმა.

— მლვდელთუხუცეს ემთხვევი ხელზე, შეილ!

უფრო აღელდა მარინე და შეწითლდა ყაყაჩისავით. ნამდვილ ვერ მოახერხდა გზის განვითაროს, თუ ტიტე დიაკვანი არ ჩავჭრებოდა და გზა არ ეჩქონებინა დეკანოზისაკენ. ქალმა დახარა თავი და შეახო ბაგე მლვდლის მარჯვენას. ხუცესმა დაპკრა თვალი ყვავილის ლეროსავით მოხრილ სპეტაკ კისერს და ვნებათა ეშმამ გაითამაშა მის ჟამთა მსვლელობისაგნ მიუუჩებულს გულში.

— გაკურთხოს უფალმა, კარგს ბედს შეგყაროს!

— ლამაზი ქალი გყოლია, სოლომან, სწორედ კარგი ბედის ლირსია, გადასძახა მთავრის და, რა თვალი მოპკრა თვის ყბებ ჩაჭკნობილ მეულლეს, უნებლიერ ამოიხორა.

ამ შემთხვევამ უფრო დაარცხვინა ქალი და აალაონა. ერთს ხან მთელი კრებულის ყურადღება მიიპყრო მისმა სანდომიანმა აგებულობამ.

ქალის ნორჩმა სიმშვენიერემ მიიპყრო თვისზე ტიმოთეს ყურადღებაც. იგი გასწორდა ადგილობრივ, გადის ქორმაზე ხელი, შეიგრის ულვაში და თვალები მიაშერა ქალწულს. სწორედ ამ დროს აიხედა მარინემაც და ახალგაზრდათა გამჭვრეტი შეხედვა ელვასავით შეხვედა ერთმანეთს. ამ წამიერმა განცდამ მძლავრად დახარა ვაჟის ნებისყოფა ვილის ყვავილივით გადაფურჩვნილ ქალწულისაკენ.

(შემდეგი იქნება).

ვ. ბარნოვი.

